

Ngày 15/4/2009 đánh dấu đúng 20 năm ngày ông Hồ Diệu Bang, một lãnh tụ công sán Trung Quốc qua đời (15/4/1989). Sau qua đời của ông đã tạo nên biến cố Thiên An Môn.

Dù không làm chủ đất công sán tại Trung Quốc bao giờ, biến cố Thiên An Môn đã biến đổi bộ mặt của Trung Quốc. Đảng Táu Bình sau khi ra lệnh đàn áp cuộc biểu tình Thiên An Môn hiểu rằng tình thế dân chủ đã bén rễ trong giới sinh viên và những thành phần tiến bộ nên ông đã đẩy mạnh chương trình canh tân kinh tế và cải tổ chính trị trong vòng kiểm soát của đảng mà ông đã chủ xáng từ trước biến cố Thiên An Môn.

Ông Hồ Diệu Bang xuất thân từ một gia đình nông dân tại tỉnh Hồ Nam. Ông sinh ngày 20/11/1915 vào lúc Trung Quốc bao bọc vào thời điểm cách mạng dân chủ sau khi Thanh triều sụp đổ. Ông theo phong trào công sán dưới sự lãnh đạo của Mao Trạch Đông và suýt chết trong cuộc trấnáng chính 1934-1935 khi đoàn quân đang tan tác của Mao trốn chạy sắp sẵn đuối sức quân đội Táng Giái Thạch tại miền nam Trung Quốc lên Diên An.

Vốn là một người chủ trương kinh tế thị trường và phóng khoáng chính trị, ông Hồ Diệu Bang lãnh đạo Đoàn Thanh Niên Công sán từ 1952 đến 1967, và sau khi Đảng Táu Bình công bố đường lối cải cách năm 1981 Đảng đã chọn Hồ Diệu Bang làm Tổng bí thư đảng công sán Trung Quốc. Trong cuộc này, và với sự ủng hộ ngầm của Đảng Táu Bình, ông Hồ Diệu Bang đã thúc đẩy những cuộc cải tổ quan trọng như nái lỏng tay do ngôn luận và nhờ đó ông nhận được lòng ghi nhớ nhất là thành phần sinh viên.

Cuộc cải tổ của Đảng Táu Bình và Hồ Diệu Bang đã mang lại một không khí phấn khởi theo hướng dân chủ hóa cho Trung Quốc, và vào cuối năm 1986 sinh viên trên toàn quốc đã có thể tổ chức những cuộc biểu tình nhỏ nhỏ và ôn hòa để bày tỏ ý kiến về các vấn đề quốc gia nhất là vấn đề dân chủ hóa và cải thiện đời sống kinh tế

Tuy nhiên sau cuộc biểu tình lớn của sinh viên tại Trường Học vào tháng 12/1986, Đảng Táu Bình và các thành phần thân cận trong Bộ chính trị lo ngại và đã áp lực Hồ Diệu Bang từ chối ngày 16/1/1987.

Đang thay thế Hồ Diệu Bang bằng một nhân vật cải tổ khác là Triệu Tử Dương duy trì

hàng ng c&#i t trong ch&#ng m&#c, đ&#ng th&#i cần b&#ng n&#i b&# v&#i m&#t y viên ch&# tr&#ng c&#ng r&#n là th&# t&#ng Lý B&#ng. Sau cu&#c ch&#nh đ&#n n&#i b&# đ&# tìm h&#m b&#t phong trào đòi dân ch&# này Hồ Diêu Bang tuy không còn quy&#n l&#c đã tr&# thành m&#t b&#u t&#ng c&#a phong trào đòi dân ch&# t&#i Trung qu&#c .

Ngày 15/4/1989 Hồ Diêu Bang đ&#t ng&#t qua đ&#i. T&#i B&#c Kinh, Th&#ng H&#i và vài thành ph&# l&#n khác sinh viên và dân chúng xu&#ng đ&#ng bày t&# lòng th&#ng ti&#c.Tr&#c áp l&#c c&#a qu&#n chúng đ&#ng c&#ng s&#n Trung Qu&#c cho c&# hành qu&#c táng.

Vào ngày tang l&# (22/4) h&#n 100.000 sinh viên t&#p trung t&#i qu&#ng tr&#ng Thiên An Môn và sau đó hàng ngày t&# ch&#c các cu&#c tuy&#t th&#c và b&#u tình đòi c&#i cách dân ch&# .

Sau h&#n m&#t tháng do đ&# , thăm dò ý ki&#n các t&#ng lãnh, và nh&#t là sau khi sinh viên b&#u tình đ&#p các bình c&#m hoa nh&# (Ti&#u Bình tên c&#a Đ&#ng Ti&#u Bình có nghĩa là bình c&#m hoa nh&#) Đ&#ng Ti&#u Bình hi&#u r&#ng phong trào sinh viên không nh&#ng đòi dân ch&# mà h&# còn có ý đ&#nh tiêu di&#t cá nhân ông, ông quy&#t đ&#nh ra tay.

Binh sĩ đ&#c đ&#u đ&#ng t&# mi&#n B&#c xa xôi v&# đã n&# súng tr&#c x&# vào đám sinh viên ngày 3 & 4 tháng 6, gi&#t ch&#t hàng trăm ng&#i tr&#c s&# ch&#ng ki&#n kinh hoàng c&#a toàn th&# gi&#i. Sau cu&#c đàn áp này quy&#n hành c&#a Đ&#ng Ti&#u Bình đ&#c c&#ng c&# h&#n. Ông cách ch&#c Tri&#u T&# Đ&#ng và đ&#a Giang Tr&#ch Dân lên thay.

Đánh giá l&#i?

Cho đ&#n lúc này đã có nhi&#u n&# l&#c t&#i Trung Qu&#c đ&# đánh giá l&#i hành đ&#ng c&#a đ&#ng c&#ng s&#n trong v&# Thiên An Môn, đ&#ng th&#i vẫn h&#i danh đ&# cho Hồ Diêu Bang nh&# m&#t nhà c&#i cách.

V&# v&#n đ&# đánh giá v&# Thiên An Môn, s&# không có vi&#c nh&#n sai l&#m trong quy&#t đ&#nh đàn áp nh&# nhi&#u nhà quan sát ch&# đ&#i.

Năm 2005 chính quyền đã chuộc n bù cho phò biền tiều sĩ của Hồ Diêu Bang và làm lễ truy điệu ông nhân dịp sinh nhật th 90 của ông tại tỉnh Hồ Nam. Điệu này không có gì ngạc nhiên vì đồng kim Tồng bí thư Hồ Cẩm Đào vốn là người cùng xu hướng thân thể Đoàn Thanh niên cộng sản và Hồ Diêu Bang là người đã đưa Hồ Cẩm Đào vào Trung ương đảng.

Nhưng việc này vốn bù xấp xỉ lợi ngoại trị mà t bị lợi nh ể đ ể c c hành vào ngày 18/11/2005 tại Bắc Kinh và đ ể c báo chí đăng tải. Đó là lần đầu tiên kể từ ngày Hồ Diêu Bang qua đời tên ông đ ể c chính thức xuất hiện trên báo chí do đ ể ng kiểm soát.

Và vốn đ ể đánh giá về Thiên An Môn, sẽ không có việc nh ể n sai lầm trong quy t đ ể nh đàn áp nh ể nh ể u nhà quan sát tình hình Trung Quốc chế đ ể i.

Có nh ể u ý kiến khác biệt về về Thiên An Môn. Một ý kiến cho rằng lãnh đ ể o Trung Quốc đã chế đ ể i 40 ngày trước khi dùng bạo lực (tính từ 22/4/1989 ngày c hành tang lễ Hồ Diêu Bang cho đ ể n ngày nổ súng 3/6/1989) cho nên họ không đ ể dàng nh ể n đó là sai lầm. Đánh giá l ể i có thể là gi ể i thích hành đ ể ng của họ sao cho hợp lý và hợp với tình thế phóng khoáng trong nh ể c đ ể huy đ ể ng nh ể i l ể c qu ể c dân cho chế đ ể ng trình quan trọng trước mặt là vốn lên nh ể mặt c ể ng qu ể kinh tế và quân sự trên thế gi ể i.

Một cách thức t ể , nh ể u cuộc vốn đ ể ng Thiên An Môn thành công, Trung Quốc có thể rơi vào nh ể i loạn nh ể nh ể n số quân sau cuộc cách mạng của Tôn Dật Tiên năm 1910 hay phân chia đ ể t nh ể c và bạo loạn chế đ ể t ể i Nam T ể sau khi chế đ ể cộng sản đổ đ ể i số lãnh đ ể o của Tito sụp đ ể . Và người ta không thể kể t luận là một Trung Quốc xâu xé nhau sẽ có bao nhiêu tri ể u người sẽ bù mình và thế gi ể i sẽ chế u nh ể ng hậu quả nào.

Phản ứng Việt Nam

Việt Nam đã phản ứng nh ể thế nào trước bi ể n chuyển Đông Âu và phong trào Thiên An Môn?

Tại đ ể i h ể i VI năm 1986, đ ể ng cộng sản Việt Nam ph ể i tìm mặt l ể i thoát đ ể sang còn. Nguyễn Văn Linh, mặt nhân vật có thành tích c ể i mặt tại thành phố Hồ Chí Minh đ ể c c Tồng bí thư. Nguyễn Văn Linh chế đ ể ng l ể i đ ể i mặt kinh tế và c ể i mặt chính trị theo mô thức của cuộc c ể i

cách chính trị (glasnost) và cải tổ hành chính (perestroika) của Gorbachev tại Liên bang Xô viết.

Kết quả, cải tổ kinh tế đã giúp Việt Nam tránh được nạn đói, nhưng cải tổ chính trị chính yếu là "cải tổ văn nghệ" đã tạo ra một không khí tự do ngôn luận trong giới nghệ sĩ và nhà văn đã làm cho nghệ thuật thành phần bất ổn trong đời sống nên chỉ trong vòng 2 năm nhóm này bước Nguyễn Văn Linh phải thay đổi.

Trong không khí của vụ Thiên An Môn đang căng thẳng ở Việt Nam phải chọn một trong hai con đường: Cải tổ chính trị theo hướng Liên bang Xô viết, hay cải tổ kinh tế và siết chặt chính trị trong tay đang như một cuộc Trung Quốc..

Đang căng thẳng ở Việt Nam đã chọn con đường ngược theo Trung Quốc mà họ cho là con đường an toàn nhất. Và trong Bộ chính trị không có một ai có một cái nhìn dài xa để nhận xét hai tìm một con đường thoát lâu dài cho dân tộc.

Người duy nhất trong Bộ chính trị chấp thuận cải tổ chính trị là ông Trần Xuân Bách nhân ông được Bộ chính trị cử làm công tác nghiên cứu nguyên nhân và hậu quả của cuộc sụp đổ tại Đông Âu. Do sự nghiên cứu này ông Bách đã công khai chấp thuận đường lối cải tổ chính trị, chính yếu là thi hành một chế độ đa đảng.

Nhưng tiếc nói của ông chỉ là tiếc nói đến đó và ông đã bị đa số gạt ra khỏi Bộ chính trị vào tháng 3/1990 trước khi nhậm chức mới. Gạt bỏ ông Trần Xuân Bách, đang căng thẳng ở Việt Nam đã bị qua một cửa hai dân chế độ độc tài nực.

Nhưng lịch sử sẽ nghiêm khắc phán xét đang căng thẳng ở Việt Nam và quyết định này.

Trung Quốc và Việt Nam có nhiều khác biệt căn bản. Trung Quốc là một nước lớn, Việt Nam là một nước nhỏ. Miền Nam Việt Nam từng được hàng triệu chế độ dân chủ nên một chuyển biến từ một chính thể độc tài sang một chính quyền dân chủ nếu có vài xáo trộn lúc đầu cũng sẽ được nhìn nhận trong một thời gian ngắn, một việc không thể xảy ra tại Trung Quốc là một nước nhỏ riêng gộp 29 lớn Việt Nam, dân số gần một tỷ người và chưa hề biết bỏ một dân chủ ngang được

những thế nào.

Nếu nhìn vào mặt khía cạnh khác, Hoa Kỳ do hội cộng Việt Nam làm tê liệt cũng đã bỏ qua mặt cộng hội liên giúp tái lập mặt nhân dân chính trị Việt Nam. Nếu Hoa Kỳ nắm được sự lung lay của chế độ cộng sản Việt Nam vào thời điểm đó và có mặt kế hoạch tiếp xúc với những nhân sự nắm lực lượng vũ trang đang chao đảo lo sợ mặt cụ thể cách mạng quần chúng, biết đâu mặt kế hoạch đã được triển khai và Việt Nam đã có thể chuyển biến sang chế độ dân chủ.

Trước cộng hội liên hệ bắt đầu của những năm 1989 và 1990, những người Việt Nam và các lực lượng dân chủ trên thế giới cộng đồng là thiêu u bản lãnh.

Những đó là chuyển biến đã qua không gì lôi kéo lại được.. Những người ta cần kiên nhẫn và lực quan trọng để những biến chuyển trong thế giới lại.